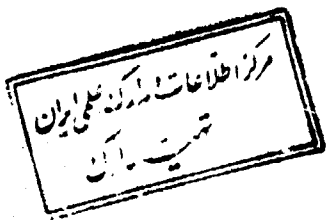

صلى الله عليه وسلم

۳۲۲۲۰

شهرستان
پهشتی

۱۳۷۹ / ۱۱ / ۲۰

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده معماری و شهرسازی

پایان نامه

کارشناسی ارشد معماری و شهرسازی

موضوع

مجموعه فرهنگی و هنری پردیس

اساتید راهنما

مهندس محسن خراسانی زاده

مهندس مهدی شیبانی

۹۴۰۹

دانشجو

افشین بهشتی

بهار ۷۹

۳۲۲۲۵

تقدیم به مادر گرامیم که مجموعه حاضر

ثمره زحمات شبانه روزی اوست.

و

با یاد پدر...

با تشکر از راهنمایی های

اساتید ارجمندم :

مهندس محسن خراسانی زاده

مهندس مهدی شیبانی

بسمه تعالی

کزین برتر اندیشه برنگذرد.

بنام خداوند جان و خرد

سیاس و ستایش خداوند منان را که توفیق تلاش در راه تحصیل علم و معرفت را بر من عطا فرمود و یاریام نمود تا با پشتسر نهادن دوران تحمیلات دانشگاهی در رشته موردعلاقه و کسب دانش و تجربه از محضر اساتیدی بزرگوار قدم به مرحله نوینی از زندگی که همانا به کار بستن آموخته‌ها در عرصه عمل است نهادم. از خداوند متعال خواهانم تا در این راه یار و یاورم باشد و امکان خدمت به ملت و کشور عزیزم را با تحقق آموخته‌ها به نحو احسن و بالفعل در آمدن تعالیم فراگرفته شده به من عنایت نماید.

انشاء الله

افشین بهشتی

بهار ۱۳۷۹

۱۱۴۱

۷۹/۴

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: علل و نحوه انتخاب موضوع

- ۱-۱-۱) پیشگفتار ۱
- ۱-۲-۱) مختصری در باب هدف از انتخاب موضوع ۴
- ۱-۲-۲) اوقات فراغت یک معضل یک راه حل ۶

فصل دوم: فرهنگ و هنر

- ۲-۱-۱) فرهنگ و هنر ۱۰
- ۲-۲-۱) فرهنگ ۱۳
- ۲-۲-۲) ارزش‌های فرهنگی ۲۰
- ۲-۲-۳) محیط زیست ۲۳
- ۲-۳-۱) هنر ۲۶
- ۲-۴-۱) معماری اوقات فراغت ۳۸
- ۲-۵-۱) آموزش ۴۸
- ۲-۶-۱) لزوم ایجاد مراکز فرهنگی ۵۱
- ۲-۷-۱) هدف‌ها ۵۳
- ۲-۸-۱) تقسیم‌بندی نوع مراکز فرهنگی ۵۷

فصل سوم: شناخت بستر طرح

- ۳-۱-۱) تاریخچه احداث شیرهای جدید ۵۸
- ۳-۲-۱) علل پیدایش شیرک پردیس ۵۹

۳-۳-۱)	تحولات گذشته، وضع موجود و پیش‌بینی رشد	۶۶
	و تحولات شهر در آینده	
۳-۴-۱)	موقعیت شهر جدید پردیس	۶۹
۳-۴-۲)	عوامل مؤثر در طرح الگوی توسعه شهر	۶۹
۳-۵-۱)	وضعیت شبکه‌های عبور و مرور اصلی و اصلاحات	۷۴
	و پیش‌بینی‌های مربوط به آنها	
۳-۶-۱)	شناخت ویژگی‌های اقلیمی	۷۷
۳-۶-۲)	عوامل آسایش	۱۱۷

فصل چهارم: ضوابط و معیارهای طراحی

۴-۱-۱)	مسائل حائز اهمیت در طراحی خانه هنرجوان	۱۳۹
۴-۱-۲)	مسائل فنی	۱۳۹
۴-۲-۱)	عملکردهای پیشنهادی	۱۴۲
۴-۳-۱)	مسائل مربوط به حوزه‌بندی	۱۴۷
۴-۳-۲)	حوزه اداری	۱۴۹
۴-۳-۳)	حوزه آموزشی	۱۵۵
۴-۳-۴)	حوزه اطلاع‌رسانی (انفورماتیک)	۱۹۰
۴-۳-۵)	حوزه نمایشی و گردهمایی	۲۱۶
۴-۳-۶)	حوزه نمایشگاهی	۲۳۲
۴-۳-۷)	حوزه ورزشی	۲۳۷
۴-۳-۸)	حوزه خدماتی	۲۵۰
۴-۳-۹)	حوزه تجاری	۲۵۴
۴-۳-۱۰)	ضوابط و معیارهای طراحی پارکینگ	۲۵۹
۴-۳-۱۱)	آب‌نما	۲۶۱

فصل پنجم: بررسی نمونه‌ها

- ۲۶۷ Youth Center , Salamanca , Spain (۵-۱-۱)
- ۲۷۲ Mount Holyoke Youth Center ,
South Hakley , G.B (۵-۲-۱)
- ۲۷۷ فرهنگسرای خاوران (۵-۳-۱)
- ۲۸۳ موزه هنرهای معاصر (۵-۴-۱)

فصل ششم: نحوه تقرب به طرح

- ۲۸۵ نحوه تقرب به طرح (۶-۱-۱)
- ۲۸۵ تدوین مبانی و اصول طراحی معماری (۶-۱-۲)
- ۲۸۸ مطالعات سایت (۶-۲-۱)
- ۲۹۲ مبانی طراحی سایت (۶-۲-۲)
- ۲۹۵ مبانی طراحی ساختمان اصلی (۶-۳-۱)
- ۳۰۰ کلیاتی درباره پلان (۶-۳-۲)
- ۳۰۹ اهداف و ویژگی‌های موردنظر طرح (۶-۴-۱)
- ۳۱۲ نگاهی به طرح (۶-۵-۱)

فصل اول

علل و نحوه انتخاب موضوع

(۱-۱-۱) پیشگفتار

ایران، کشوری با قدمت چندین هزارساله و با تمدنی قدیمی و فرهنگی سرشار، بیشک از طلایه‌داران فرهنگ و تمدن بشری در طول اعصار بوده است. این تمدن کهن و فرهنگ یکتا، در طی سالیان دراز، ذره‌ذره، اثرات خود را بر نحوه زندگی و خصوصیات روحی این ملت برجای گذاشته است. این تاثیرات، چه درونی باشند، مانند خصوصیات اخلاقی، شیوه زندگی، عادات، آداب و رسوم و ... و چه بیرونی، همانند نحوه پوشش، صنایع دستی، خصوصیات معماری، موسیقی و نگارگری و ... در عین تفاوت‌ها و تضادها همگی منشأ یکتا و جوهره‌ای ذاتی دارند که در تمامی مساحت تحت نفوذ فرهنگ ایرانی گسترده است. این یکتایی، همبستگی فرهنگی که مثال‌زدنی است، از فرهنگی قوی در پشت آن خبر می‌دهد. فرهنگی که طی سالیان پشت‌اندر پشت، به رغم تمامی ناکامی‌ها و جنگ‌ها و تجارت‌ها، سینه به سینه حفظ و منتقل شده و از پدر به پسر ارث رسیده است. با وجود چنین زنجیره‌ای، قدمتی این چنین برای ملت و کشور ما عجیب نیست.

اما هنگامی که این زنجیره تضعیف شود، یعنی آن گاهی که سینه‌ای برای جذب و درک این فرهنگ و سینه‌ای برای انتقال آن به نسل آینده وجود نداشته باشد، زمانی است که باید از گسستن این زنجیر و نابودی آن فرهنگ یکتا ترسید. چراکه دیگر این چنین فرهنگی قدرت مقابله با فشارها و معضلات را ندارد. تهاجم فرهنگی امری نیست که در چند سال اخیر به آن مبتلا شده باشیم. هر فرهنگی در طول حیات خود مورد هجوم عواملی از درون و بیرون قرار می‌گیرد. اما هنگامی در معرض خطر قرار دارد که آن زنجیره در معرض گسسته شدن باشد. امری که کشور ما در طول یک قرن اخیر به آن دچار شده است. از طرفی هجوم فرهنگی از خارج و

از طرف دیگر ناتوانی و ضعف نسل گذشته از انتقال معارف و دانش‌های هنر اصیل ایرانی و همچنین پذیران نبودن جوانان را می‌توان از عوامل این مسئله دانست.

در چنین موقعیتی است که ضرورت پرداختن به موضوعاتی جلب‌نظر می‌کند که درصدد محکم‌کردن حلقه‌های ارتباطی با گذشته فرهنگی و بازسازی آن و قراردادن فرهنگ جامعه در روال درست و پویای آن هستند.

باتوجه به اینکه ایران، طبق آخرین آمار منتشره با وجود بیش از ۳۰ میلیون نفر جمعیت زیر ۲۰ سال (نزدیک به نصف کل جمعیت!!) از جوان‌ترین کشورهای دنیاست، پس لزوم برنامه‌ریزی و تفکر در مورد این جمعیت عظیم بیش از پیش جلب‌نظر می‌کند. ایجاد فرهنگ‌سراها تلاشی است در جهت پاسداری از میراث فرهنگی کشور به مفهوم بسیار عام کلمه و انتقال آن به نسل جوان در جهت اشاعه و بسط آن و فراهم‌نمودن زمینه‌های تکامل آن در آینده.

پراکندگی نشانه‌های هنر در سطح کشور بی‌تردید باید به اسامی پتانسیل‌های در سطوح مختلف هر منطقه باشد. سطوح اصلی، استانی یا محلی. بنابراین میزان بزرگی چنین پروژه‌ای با میزان پتانسیل منطقه نسبت مستقیم دارد.

ایجاد مراکز فرهنگی و هنری یکی از مهمترین راهکارهای رسیدن به اهداف ذکر شده می‌باشد تا هنر و فرهنگ اصیل ایرانی که سینه به سینه به نسل‌های مختلف در طول تاریخ منتقل شده در این مراکز در اختیار نسل جدید قرارگیرد، جوان امروزی با خلاقیت و قدرت تفکر خویش از یک طرف و گنجینه فرهنگ و هنر اصیل ایرانی از طرف دیگر به حفظ، اشاعه و تکامل این امر مهم بپردازد.

باتوجه به تراکم بالای جمعیتی در تهران و معضل مسکن برای شهروندان،

سازمان مسکن و شهرسازی در چندساله اخیر اقدام به انبوهسازی در حاشیه تهران نمود. ایجاد پتانسیلهایی برای جذب مردم به این شهرکها یکی از اهم سیاستهای ساخت این مناطق است. از طرف دیگر باتوجه به دوربودن و صعبالوصولبودن این مناطق برای دسترسی به مراکز داخل شهر میتوان با ایجاد مراکز فرهنگی و هنری، پارکها و مراکز ورزشی این امکان را بهوجود آورد که این شهرکها بهطور خودکفا کارکنند و اوقات فراغت مردم و نیازهای روحی و روانی و اجتماعی جمعیت داخل منطقه در همان محل برآورده شود.

(۱-۲-۱) مختصری در باب هدف از انتخاب موضوع

علاوه بر نکاتی که در مقدمه بدان اشاره شد، نکات دیگری هم در انتخاب موضوع "خانه هنرجوان" برای این پروژه حائز اهمیت بوده است. با توجه به گسترش روزافزون فرهنگ دانش‌اندوزی و هنردوستی در میان افراد جامعه ایرانی، به خصوص قشر جوان جامعه، که در واقع واکنشی طبیعی به عدم توجه به این دو عامل مهم پیشرفت جمعی و فردی، یعنی علم و دانش، در برنامه آموزش عمومی (چه به صورت رسمی و دولتی که متولیان آن وزارت آموزش و پرورش، آموزش عالی و ارشاد اسلامی می‌باشند و چه به صورت غیررسمی که نماینده آن آموزشگاه‌های هنری و علمی هستند، می‌باشد نیازی بیش از پیش، به مراکزی برای آموزش‌هایی اینچنین احساس می‌شود که تشنگی جامعه به خصوص جوانان را به یادگیری دانش و هنر فرونشاند و راهی فراروی آنها بگذارد تا با یادگیری علوم و فنون مختلف نیازهای فردی و جمعی را برآورده سازند.

اما مراکز موجود آموزشی به‌گواهی آمار جوابگوی خیل عظیم مشتاقان نیست. از طرف دیگر ایجاد دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی مستلزم صرف هزینه‌ای بسیار زیاد و جذب اساتید خیره و تحصیل‌کرده (در رده‌های بالای تحصیلاتی) می‌باشد تا حداقل استاندارد آموزشی در این‌گونه مراکز رعایت شود. در عین حال واقعیت‌های اجتماعی نشان می‌دهد که جامعه ایران هنوز به صورت بالفعل توانایی ظرفیت پذیرش افرادی در سطوح بالای کارشناسی (لیسانس) را در داخل ساختار اداری و حرفه‌ای خود ندارد.

با توجه به جوان بودن جمعیت کشور ایران و حساس بودن مقطع بنی این افراد، پرکردن اوقات فراغت آنها امری است مهم و خطیر. زیرا با توجه به مفاسد اجتماعی روزافزون داخل جامعه و سیاست‌های کشورهای دیگر در منهدم کردن خلاقیت و نیروی جوانی این نسل باید این نیل به‌خوبی و درجه‌بندی صحیح رشد کند.

اصولا" گذراندن اوقات فراغت نزد جوانان و نوجوانان در ساختار شمیمیت و هویت اجتماعی آنان نقش مؤثری دارد به‌ویژه در جمهوری اسلامی ایران که زمینه‌های فرهنگی جایگاه ویژه دارد و پرکردن اوقات فراغت برای سلامت روانی، اخلاقی و جسمانی آنها ضرورت داشته و برعهده مقامات و مسئولان اجرایی کشور است. برای برنامه‌ریزی در زمینه‌های فرهنگی و نحوه گذراندن اوقات فراغت اقشار مختلف میهن‌اسلامی به‌ویژه نوجوانان شهری که فراغت بیشتری دارند، باید اقدامات مناسبی انجام شود. مراکز فرهنگی و توسعه آن در محلات و مناطق مختلف شهر کوشش ارزنده‌ای در این زمینه است که محل اجتماع مناسبی برای کردهمایی مردم یک منطقه یا محله فراهم می‌آورد و با ارائه خدمات فرهنگی مختلف از قبیل امور ورزشی و هنری و مشابه آن می‌تواند در توسعه روحیه اجتماعی و مشارکت‌های مردمی اثرات مثبتی بدجا گذارد. جهت گیری شهرداری تهران در چندسال اخیر نشان‌دهنده رغبت این ارکان مهم در ساخت چنین مراکزی است. ساخت فرهنگسرای بهمن و خاوران و استقبال بی‌نظیر مردم یک بسیج عمومی را برای طراحی و اجراء چنین مراکزی طلب می‌نماید که انتخاب این موضوع و طراحی آن در این جهت بوده است.

(۱-۲-۲) اوقات فراغت یک معضل یک راه حل

از ۲۴ ساعت زندگی شبانه روز هر فرد ساعاتی به کار و فعالیت اقتصادی و ساعاتی به استراحت و امور ضروری حیاتی مثل خواب و خوراک و سفر و ترافیک روزانه می‌گذرد. ساعاتی که باقی می‌ماند معمولاً "تحت عنوان اوقات فراغت شناخته می‌شود. در جوامع امروزی به‌ویژه جوامع شهری گذراندن اوقات فراغت در فرهنگ و تمدن جامعه نقش مؤثری داشته و در امور اجتماعی توجه به آن مورد لزوم است. اوقات فراغت در گروه‌های مختلف سنی متفاوت می‌باشد. اوقات فراغت در سنین نوجوانی و جوانی نسبت به سنین میان‌سالی و بزرگسالی به علت فعالیت‌های اقتصادی کمتر، بیشتر است ولی مجدداً "در سنین پیری و سالخوردگی که دوران بازنشستگی است، اوقات فراغت افزایش می‌یابد.

متأسفانه در ایران بررسی همه‌جانبه‌ای در زمینه نحوه گذراندن اوقات فراغت مردم انجام نشده است و شناخت کاملی در مورد تفاوت‌های موجود بین اقشار مختلف اجتماعی برای نحوه گذراندن اوقات فراغت وجود ندارد. در یک آمارگیری سه‌ساله توسط مرکز آمار ایران تحت عنوان خصوصیات اجتماعی - اقتصادی خانوارهای کشور، به صورت نمونه‌گیری طی سال‌های ۶۵ تا ۶۸ انجام شده که در زمینه اوقات فراغت و نحوه گذراندن آن پرسش‌هایی مطرح گردید. نتایج این بررسی برای جامعه شهری کشور حاکی از آن است که نزدیک به نیمی از اوقات فراغت معادل ۴۱٪ در خانوارهای شهری صرف تماشای برنامه‌های تلویزیون و یا گوش کردن به رادیو می‌شود. همچنین وقتی که صرف دیدار دوستان و آشنایان و یا دید و بازدید اقوام می‌شود در مرتبه دوم قرار گرفته و معادل ۱۵/۸ درصد زمان‌های فراغت خانوارهای شهری را شامل می‌شود.

زمان‌های صرف‌شده برای فعالیت‌های ورزشی معادل ۵/۵ درصد، فعالیت‌های